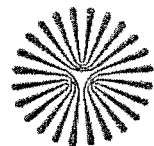

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ
الَّذِينَ فِيهَا أُولَىٰ
وَالَّذِينَ فِيهَا
أُولَىٰ

1. V. 8.

۸۷/۱/۱۰۵۶۱۲
۸۷/۱/۲۶

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت دولتی

دانشگاه مدیریت

عنوان پایان نامه:

تأثیر آموزش تکنیک‌های ذهن‌انگیزی، سؤالات ایده‌برانگیز و
تفکر جانبی در ایده‌پردازی کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر
دانشگاه‌های پیام نور شیراز

استاد (اهنما):

دکتر علیرضا موغلی

استاد مشاوره:

دکتر اصغر رضویه

نگارش:

علی بهاء‌الدینی

تیرماه ۱۳۸۷

۱۰۷۰۴۰

کتابخانه دانشگاه پیام نور
شیراز

۱۳۸۷ / ۸ / ۲۰

دانشگاه پیام نور

بسمه تعالی

تصویب پایان نامه

پایان نامه تحت عنوان :

تأثیر آموزش تکنیکهای ذهن انگیزی ، سوالات ایده بر انگیز و تفکر جانبی در ایده پردازی کارآفرینی

دانشجویان علوم کامپیوتر دانشکده های پیام نور شیراز

که توسط علی بهاء الدینی در مرکز شیراز تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده است مورد تأیید می باشد.

تاریخ دفاع : ۱۳۸۷/۴/۱۹ نمره : ۱۹/۵ درجه ارزشیابی : عالی

اعضای هیأت داوران :

امضاء مرتبه علمی

هیأت داوران

نام و نام خانوادگی

استادیار

استاد راهنما

۱- دکتر علیرضا موغلی

دانشیار

استاد مشاور

۲- دکتر اصغر رضویه

استادیار

استاد داور

۳- دکتر محسن جاجرمی زاده

مربی

نماینده تحصیلات تکمیلی

۴- خانم ملیحه نیک کار

۱۳۸۷ / ۱۱ / ۲۱

سپاسگزارم

من تشکر می کنم تنها زدوست

دوست تر از هر که پنداریم اوست
پروردگارا، تویی نیاز از ستایشی، اما لطف ذکر
نامت و لذت تشکر از نعماتت زینت بخش هر قدم
و کلام است.

الهی، سیلی سرازیر شد تا قطره‌ای نصیب من
گردید و شکر است که در سایه‌ی اقبال بزرگانی چون
استاد ارجمند آقای دکتر علیرضا موغلی در بعد
راهنمایی و جناب آقای دکتر اصغر رضویه در بعد
مشاوره و آقای دکتر محسن جاجرمی زاده، تحقیق
حاضر به انجام رسید.

الهی، درجات پدر و عمر ماردم را مزید گردان که
اگر ایشان احسن نمی بودند، این توفیق نصیبم
نمی شد، همچنین از همسر گرانقدرم که همکاری
و صبر و شکیبایی در به انجام رساندن این تحقیق
از خود نشان داد، نهایت تشکر و سپاس را دارم.

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه.....	۴
بیان مسئله.....	۵
ضرورت و اهمیت مسئله.....	۸
اهداف تحقیق.....	۱۰
اهداف کلی و جزئی.....	۱۱

فصل دوم: پیشینه تحقیق

مقدمه.....	۱۳
مفهوم و ماهیت خلاقیت.....	۱۴
اشکال خلاقیت.....	۱۵
فرآیند خلاقیت.....	۱۸
شناخت ساختار داخلی خلاقیت.....	۲۰
اشکال بروز یا تجلی توانائی.....	۲۲
تکنیک های پرورش خلاقیت.....	۲۴
تحول مفهوم و تعریف کارآفرین.....	۲۹
صفات، ویژگی ها و نقش کارآفرین.....	۳۴
شرایط فردی ظهور کارآفرینان.....	۳۵
شرایط اقتصادی، اجتماعی و نهادی ظهور و عمل کارآفرینان.....	۳۶
روانشناسی و کارآفرینی.....	۳۹
نقش خانواده در کارآفرینی.....	۴۰
کارآفرینی خلاق.....	۴۱
تحقیقات انجام شده.....	۴۲
چارچوب نظری.....	۴۶

فرضیه‌های تحقیق ۵۴

فصل سوم: روش تحقیق

مقدمه ۵۶

تعاریف عملیاتی متغیرها ۵۶

روش پژوهش ۵۷

طرح پژوهش ۵۷

روش و ابزار گردآوری اطلاعات ۵۸

پایایی و روائی ابزار ۵۹

جامعه آماری و تعداد نمونه ۶۰

روش نمونه‌گیری پژوهش ۶۱

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها ۶۲

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

مقدمه ۶۴

یافته‌های توصیفی ۶۴

یافته‌های مربوط به فرضیه‌های تحقیق ۶۵

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

مقدمه ۷۶

تبیین یافته‌ها ۷۷

پیامدهای نتایج فوق در مدیریت کارآفرینی خلاق ۷۹

پیشنهادها ۸۰

محدودیتها ۸۲

منابع فارسی ۸۴

منابع انگلیسی ۸۵

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۰	جدول ۱-۲ مقایسه ویژگی‌های مراحل فرآیند خلاقیت.....
۲۱	شکل ۱-۲ ساختار داخلی خلاقیت.....
۲۳	شکل ۱-۲ بروز و ظهور خارجی توانایی.....
۴۷	جدول ۲-۲ نقشهای کارکردی کار آفرینان در تئوریهای اقتصادی.....
۴۸	جدول ۳-۲ ویژگیهای مشترکی که رویکرد ویژگیها به کار آفرینان نسبت داده‌اند.....
۴۹	جدول ۴-۲ گرایش به فعالیتهای کارآفرینی و غیر کارآفرینی.....
۵۹	جدول ۱-۳ ضریب پایایی پرسشنامه در پژوهش.....
۶۱	جدول ۲-۳ خصوصیت آزمودنی‌ها.....
۶۴	جدول ۱-۴ یافته‌های توصیفی گروه آزمایش درآیده‌پردازی کارآفرینی.....
۶۴	جدول ۲-۴ یافته‌های توصیفی گروه کنترل در ایده‌پردازی کارآفرینی.....
۶۵	جدول ۳-۴ یافته‌های توصیفی کل گروهها در ایده پردازی کارآفرینی.....
	جدول ۴-۴ جدول میانگین، تعداد و انحراف معیار در پیش‌آزمون و پس‌آزمون دانشجویان
۶۶	دختر و پسر در تکنیک ذهن‌انگیزی.....
۶۶	جدول ۵-۴ جدول نتایج حاصل از واریانس دو طرفه در تکنیک ذهن‌انگیزی.....
۶۸	نمودار ۱-۴ مقایسه میانگینها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون دو جنس بر روی نمودار.....
	جدول ۶-۴ جدول میانگین، تعداد و انحراف معیار در پیش‌آزمون و پس‌آزمون
۶۹	دانشجویان دختر و پسر در تکنیک سئوالات ایده برانگیز.....
۶۹	جدول ۷-۴ جدول نتایج حاصل از واریانس دو طرفه در تکنیک سئوالات ایده برانگیز.....
۷۱	نمودار ۲-۴ مقایسه میانگینها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون دو جنس بر روی نمودار.....
	جدول ۸-۴ جدول میانگین، تعداد و انحراف معیار در پیش‌آزمون و پس‌آزمون
۷۲	دانشجویان دختر و پسر در تکنیک تفکر جانبی.....
۷۲	جدول ۹-۴ جدول نتایج حاصل از واریانس دو طرفه در تکنیک تفکر جانبی.....
۷۴	نمودار ۳-۴ مقایسه میانگینها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون دو جنس بر روی نمودار.....

تاثیر آموزش تکنیک های ذهن انگیزی ، سئوالات ایده بر انگیز و تفکر جانبی در ایده پردازی کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر دانشکده های پیام نور شیراز .

به وسیله :

علی بهاء الدینی

هدف از انجام این تحقیق تاثیر آموزش سه تکنیک خلاقیت (ذهن انگیزی ، سئوالات ایده بر انگیز و تفکر جانبی) در ایده پردازی کارآفرینی دانشجویان ، علوم کامپیوتر دانشکده های پیام نور شیراز بود . در این پژوهش آموزش سه تکنیک خلاقیت به عنوان متغیرهای مستقل و ایده پردازی کارآفرینی به عنوان متغیر وابسته محسوب شدند .

جامعه آماری دانشجویان دختر و پسر رشته علوم کامپیوتر دانشکده های پیام نور شیراز بود و از بین جامعه آماری نمونه ای به تعداد ۲۰۴ نفر که در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ مشغول تحصیل بودند انتخاب گردیده . از این جامعه ، ۳ کلاس بعنوان گروه آزمایش و ۳ کلاس بعنوان گروه کنترل از دانشکده دختران و همین تعداد نیز بعنوان گروه های آزمایش و کنترل از دانشکده پسران بصورت تصادفی انتخاب شدند و یک کلاس بعنوان گروه آزمایش و یک کلاس بعنوان گروه کنترل برای هر تکنیک ، از آن ها بصورت نمونه گیری تصادفی برای اجرای پژوهش انتخاب شدند . ابزارهای این پژوهش شامل کاربرگهای ذهن انگیزی ، سئوالات ایده بر انگیز تفکر جانبی و پرسشنامه کارآفرینی و خلاقیت بودند . نوع تحقیق آزمایشی و بر اساس طرح گروه کنترل بدون مداخله با پیش آزمون و پس آزمون بود .

نتایج آزمون واریانس دو طرفه نشان داد که آموزش تکنیک ذهن انگیزی در ایده پردازی کارآفرینی کلیه دانشجویان تاثیر معنی داری دارد ، به طوری که نمرات ایده پردازی کارآفرینی گروه های آزمایش بالاتر از گروه های کنترل بوده ، آموزش تکنیک های سئوالات ایده بر انگیزه و تفکر جانبی در ایده پردازی کار آفرینی کلیه دانشجویان و هم چنین دانشجویان دختر و پسر تاثیر معناداری داشت . به طوری که نمرات ایده پردازی کارآفرینی گروه های آزمایش بالاتر از گروه های کنترل بود ، بنابراین تمامی فرضیه های این پژوهش مبنی بر تاثیر آموزش تکنیک های ذهن انگیزی ، سئوالات ایده بر انگیز و تفکر جانبی در ایده پردازی کار آفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر تایید شد .

فصل اول

كليات تحقيق

- مقدمه

- بيان مسأله

- ضرورت و اهميت مسأله

- اهداف تحقيق

کارآفرینی به عنوان یک پدیده نوین در اقتصاد نقش مؤثری را در توسعه و پیشرفت اقتصادی یافته است. کار آفرینی در اقتصاد رقابتی و مبتنی بر بازار امروزی دارای نقش کلیدی است.

اگر منشأ هر کسب و کار موجود در دنیا را ردیابی کنیم یک کار آفرین می یابیم. افراد برای بدست آوردن یک ایده و یک فرصت تشخیص داده شده، برای اینکه یک خدمت یا محصول را به نحوی سودآور عرضه نمایند، به خلاقیت قابل توجهی نیاز دارند. در اینجا این سؤال پیش می آید که کارآفرینی چه اشکالی به خود می گیرد؟

اگر خلاقیت را ایجاد راه حل های بدیع و مناسب برای مسائل چالش انگیز در هر حوزه از فعالیت بشری تعریف کنیم و نوآوری را پیاده سازی آن ایده های بدیع و مناسب بدانیم، آنگاه کار آفرینی را می توانیم نوعاً بر حسب نوآوری تعریف کنیم. شومپتر^۱ معتقد است که فعالیت کارآفرینی شامل اجرای ترکیبات جدید، و یا در هم شکستن خلاق تعادل موجود در درون یک صنعت خاص است. این دیدگاه کار آفرینی که به نحوی در جامعه آکادمیک پذیرفته شده است توسط دیگران مورد تعمق قرار گرفته و به صورت فرآیندی که در آن اختراع به مرحله عمل در آمده، ایده ای خام به عملیاتی که از نظر اقتصادی معتبر و عملی است دگرگون شده است تعریف می شود. به این ترتیب، کارآفرینی شکل ویژه ای از نوآوری است و عبارت است از پیاده سازی موفقیت آمیز ایده های خلاق برای ایجاد یک کسب و کار جدید و یا یک ابتکار جدید در درون یک کسب و کار موجود. (داریانی، ۱۳۸۰: ۱۵۲).

کار آفرین می تواند به طرق مختلف در کارآفرینی وارد شود. کارآفرین ممکن است ایده ای جدید برای محصول و یا خدمتی خاص داشته باشد، چیزی که از آنچه قبلاً انجام شده است متفاوت بوده و توسط مشتریان مفید و مطلوب تلقی گردد. این چیزی است که وقتی افراد واژه «خلاقیت» در قالب

¹ - Joseph schumpeter

کسب و کار را می‌شنوند، نوعاً فکر می‌کنند خلاقیت فقط به درجه بالایی از ابداع در ایجاد ایده‌ای بنیادی برای محصول و یا خدمت اطلاق می‌گردد. و به همین خاطر ممکن است نتیجه‌گیری کنند که خلاقیت مطلقاً نقشی در بسیاری از ماجراهای کارآفرینی ندارد. معذالک، ابداع ممکن است نه در خود محصول بلکه در پیاده‌سازی وجود داشته باشد. به عنوان مثال ابداع ممکن است در وسیله و یا شیوه عرضه محصول باشد. یعنی شناسایی فرصتهای جدید در بازار، یا سازماندهی نظامی که برای به بازار آوردن محصول مناسب است. علاوه بر آن، راه‌حلهای بدیع و مناسب ممکن است برای بسیج منابع مورد نیاز لازم باشد. در حقیقت از کارآفرینی، غالباً به عنوان پیگیری فرصتها بدون توجه به منابعی که اکنون در کنترل قرار داد تعبیر می‌شود. بنابراین چنین به نظر می‌رسد که آموزش شیوه‌های پرورش خلاقیت می‌تواند در کارآفرینی افراد تأثیر داشته باشد.

۱-۲- بیان مسئله:

خلاقیت به عنوان جوهره کارآفرینی و عامل کلیدی موفقیت و بلکه بقای سازمانها و همچنین رمز تکامل و سعادت دنیوی و اخروی بشر، هنوز جایگاه واقعی خود را نه تنها در جامعه بلکه در محافل علمی و تحقیقاتی کشور پیدا نکرده است به همین دلیل هنوز در هیچ یک از دروس یا رشته‌های تحصیلی دانشگاههای کشور،

واحدی جهت آموزش خلاقیت پیش‌بینی و طراحی نشده است و آنچه به طور ضمنی و حاشیه‌ای و گذرا در بعضی از دروس به آن اشاره می‌شود، تنها جنبه‌های نظری و تئوریک خلاقیت است که نه فقط مؤثر نمی‌باشد بلکه این ذهنیت را نیز ایجاد و تقویت کرده است که خلاقیت امری ذهنی، فردی و ارثی است که به شکل علمی، کاربردی و گروهی قابل آموزش نیست و نتیجه این ذهنیت، وضع کنونی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است که اغلب با وجود تخصصی که دارند قادر نیستند در دنیای واقعی رقابت، صنعت کسب و کار، حرف تازه‌ای بزنند.

امروزه خلاقیت و نوآوری به قدری اهمیت پیدا کرده است که تعدادی از دانشگاه‌های بزرگ دنیا مانند دانشگاه بوفالوی آمریکا در رشته خلاقیت، دوره کارشناسی ارشد برگزار می‌کند و تنها از این دانشگاه در سال ۱۹۹۴، یکصد نفر فارغ التحصیل شدند و اهمیت روزافزون آن به حدی است که برای سال ۲۰۰۴ تعداد ۵۷۱ کلاس سه واحدی در رابطه با خلاقیت و ۴۱۱۵ کلاس به نام نوآوری در هنرتهادر مقطع تحصیلی لیسانس در دانشگاه‌های مختلف دنیا طراحی شده است. (صمد آقایی، ۱۳۸۵: ۱).

به طور کلی این موج از قرن نوزدهم یعنی زمانی که مهم‌ترین اختراع بشر یعنی «اختراع روش اختراع» (تکنیک‌های خلاقیت) ابداع شد، به حرکت درآمد و چیزی نگذشت که کشورهای توسعه یافته صنعتی برای خود نظامی به نام: "نظام ملی نوآوری" طراحی و تدوین نمودند و به دنبال آن سایر کشورها به اهمیت و نقش این نظام پی بردند و امروزه اغلب کشورهای در حال توسعه دارای چنین نظامی ملی ای هستند. به امید آنکه هرچه زودتر نظام ملی نوآوری ایران به دست کارآفرینان علمی، اجتماعی و سیاسی کشور طراحی و تدوین گردد.

از طرف دیگر اگر به دقت به تاریخ اختراعات و سرگذشت مخترعین و علمای خلاق و نوآور دنیا بنگریم به روشنی و وضوح میتوانیم دریابیم که «خلاقیت به معنویت می‌انجامد و معنویت به خلاقیت» و به بیانی دیگر خلاقیت میانبر کمال است و بنابراین می‌توان به جرأت اظهار داشت که از دیدگاه اسلام خلاقیت و نوآوری جایگاه والا و ویژه‌ای دارد و آنان که در جست و جوی کمال هستند نه تنها قدر و ارزش چنین راهی را به خوبی می‌دانند بلکه تشنه آن هستند. اما متأسفانه هنوز در اسلام، تحقیق و مطالعه ای علمی و جامع در خصوص خلاقیت، انواع آن، مرز آن با بدعت و یا سیره ائمه اطهار(ع) در رابطه با خلاقیت‌های مادی و بسیاری از موضوعاتی که در زمینه خلاقیت مطرح است و نیاز به بررسی دارد به عمل نیامده است.

محققان از دنیای امروزی به عنوان عصر تداوم یاد می کنند. عصر تداوم به این معنی است که دیگر تجارب و راه حل های گذشته برای مسائل جاری و آینده جامعه کارگشا نیست. باید به شیوه ای دیگر اندیشید و به دنبال راهکارهای جدید بود تا بتوان فرصتهای شغلی بیشتری ایجاد کرد و کالا و خدمت را با حداقل هزینه و با کیفیت برتر، تولید نمود. به نظر می رسد که پرداختن به این مسأله مهم باید از مدارس و دوران تحصیل آغاز شود به گونه که دانشجویان همواره این رؤیا را در سر داشته باشند که چگونه یک ایده را به یک واقعیت سود آور تبدیل کنند.

در جامعه کنونی ایران کارآفرینی و اشتغال از اهمیت خاصی برخوردار است و از دانشگاهها انتظار می رود که دانشجویان را طوری تربیت کنند که بتوانند افرادی کارآفرین، هدفجو، ریسک پذیر، بازارشناس، خلاق، تغییر پذیر و ... باشند.

به نظر می رسد که تفکر خلاق و ارائه ایده های نو در گسترش کار آفرینی بدون تأثیر نباشد به نحوی که کارآفرین را فردی تلقی می کنند که دارای ایده و فکر جدید باشد.

بنابراین طرح مسائل مرتبط با خلاقیت و نوآوری در کارآفرینی بسیار سودمند و امید بخش است. در این راستا پرداختن به پژوهش هایی که در آنها میزان تأثیر شیوه های پرورش خلاقیت را بر کارآفرینی مشخص می سازد می تواند به برنامه ریزان در امر تهیه و تدوین برنامه ها به ویژه در دانشگاهها کمک شایانی کند.

آنچه مشخص است این است که یکی از اهداف اصلی آموزش عالی در دوره کارشناسی به ویژه در رشته های علوم کامپیوتر، کمک به دانشجویان در کارآفرینی است و این هدف از طریق تنظیم محتوای مناسب در برنامه درسی محقق خواهد شد.

این تحقیق در پی آن است که روشن کند تا چه اندازه به کارگیری روشهای پرورش خلاقیت(ذهن انگیزی، سؤالات ایده برانگیز و تفکر جانبی) در ایده پردازی کارآفرینی به ویژه دانشجویان در رشته علوم کامپیوتر دانشگاه پیام نور می تواند مؤثر باشد.

۱-۳- ضرورت و اهمیت مسأله :

در پژوهش لامپکین^۱ و دس^۲ (۱۹۹۶) در خصوص مقیاس برای سازه گرایش به کارآفرینی پنج بعد واضح وجود دارد :

۱. نوآوری در محصول / خدمات.
۲. تمایل به حمایت از خلاقیت تجربه در معرفی محصولات / خدمات.
۳. نوآوری فرآیند، اشتیاق در به دست آوردن عملی که نتایج نامعلوم دارد.
۴. پیشگامی، دیدگاه آینده نگری مستلزم پیش گیری درخواست یا اصلاح درآینده.
۵. رقابت پرخاشگرانه، تمایل به قدرت و مبارز بودن در تلاش برای سبقت گرفتن از رقبای فعالیتهای اقتصادی خود. (لامپکین، ۱۹۹۶: ۱۷۲).

کارآفرینی به عنوان یک پدیده نوین در اقتصاد نقش مؤثری در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشورها داشته است. کارآفرینی در اقتصاد رقابتی و مبتنی بر بازار امروزه دارای نقش کلیدی است. به عبارت دیگر در یک اقتصاد پویا، ایده‌ها، محصولات، و خدمات همواره در حال تغییر می باشد و در این میان کار آفرین است که الگویی برای مقابله و سازگاری با شرایط جدید را به ارمغان می آورد. از این رو در یک گستره وسیع تمام عناصر فعال در صحنه اقتصاد (مصرف کنندگان، تولید کنندگان و سرمایه گذاران) باید به کارآفرینی بپردازند و به سهم خود کارآفرین باشند. (داریانی، ۱۳۸۰: ۵).

آنچه در این رابطه اهمیت دارد این است که علیرغم اهمیت روز افزون این پدیده و نقش فزاینده آن در اقتصاد جهانی کمتر به این موضوع پرداخته می شود. وضعیت اقتصادی کشور و ترکیب جمعیتی امروزه بیش از پیش ما را نیازمند یافتن زمینه های پیشرو در صحنه اقتصادی می کند و در این راستا ضرورت داشتن مدل، الگوها و راهکارهای مناسب جهت آموزش، تربیت و استفاده بهینه از نیروی فعال و کارآفرین بیشتر می شود.

¹ Lumpkin

² - Dess

منظور از کارآفرینی، انجام مجموعه فعالیتهای منظم در یک فرآیند به منظور دستیابی به نوآوری بر اساس بهره گیری از فرصتها می باشد. در این راستا مشخصه اصلی کارآفرینی، نوآوری است. اساساً کارآفرین کسی است که متعهد می شود مخاطره های یک فعالیت (اجتماعی - اقتصادی و سیاسی) را سازماندهی، اداره و تقبل نماید. عده ای از اندیشمندان، کارآفرینی را یک نوع تصمیم گیری اجتماعی می دانند که توسط نوآوران انجام می شود. در کارآفرینی، فرهنگ سازمانی اهمیت زیادی دارد بدین معنا که سازمان ها باید قادر باشند تا کار آفرینی رادر ماهیت فرهنگ خود تقویت نمایند. در سایه این فرهنگ، کارآفرینان سازمانی به عنوان افراد خلاق یا نوآور ظهور می یابند. این افراد فرصتهای سازمانی را شناسایی و تحت ترکیبات جدیدی از منابع در تلاش استفاده از سود ناشی از نوآوری ها می باشند. (داریانی، ۱۳۸۰: ۱۹).

ولتر^۱ معتقد است که ۳۰ درصد از شرکتها به دلیل ناکامی در شناسایی فرصتها و ایده های کسب و کار دچار ورشکستگی و ناکامی می شوند. فرصتهای کسب و کار با ایجاد تغییرات ساده در کالاها و خدمات فعلی نیز به وجود می آیند.

شناسایی فرصتهای کسب و کار به نوآوری و خلاقیت بالایی نیاز دارند و یادگیری متفاوت اندیشیدن و نگاه کردن به مسائل از ابعاد و راههای جدید به عنوان یکی از ابزارها و شیوه های تفکر خلاق شناخته شده است. پرسش های اساسی که می توانند به عنوان کلید شناسایی فرصتهای کسب و کار مورد استفاده قرار گیرند این گونه مطرح می شوند:

آیا می توان کالاها و یا خدمات جدیدی به بازار عرضه کرد؟

آیا در بازار فعلی (بین عرضه و تقاضا) فاصله و شکاف وجود دارد؟ چگونه می توان کالاها و یا خدمات فعلی را بهبود بخشند؟

¹ - wolter

با به کارگیری تکنیک های تصویر سازی ذهنی، طوفان مغزی، تجزیه و تحلیل فاصله و تجزیه و تحلیل و بازشناسی می توانند به شناسایی فرصتهای شغلی کمک کنند.

امروزه با توجه به اهمیت و تأثیر خلاقیت و نوآوری در ابعاد مختلف زندگی بشری و سامان دهی امور مختلف متخصصان تکنیک هایی را به عنوان ابزارهای کمکی تعبیه کرده اند تا با به کارگیری آنها افراد قادر باشند ساختار فکری خود را آگاهانه تغییر دهند. این تکنیک ها را تکنیک های خلاقیت نام گذاردند و با انجام تحقیقات علمی - تجربی مختلف دریافتند که انجام این تکنیکها و تکرار آنها موجب افزایش خلاقیت و توان ایده پردازی می گردد. از سوی دیگر چنانچه به کارگیری روشهای آموزش تکنیک های ذهن انگیزی، سؤالات ایده برانگیز و تفکر جانبی در بهره برداری بهینه از نیروی کار و نوسازی سازمان و ارتقاء کارآفرینی مؤثر باشد می تواند در دانشگاهها به کار گرفته شود تا دانشجویان بتوانند به عنوان کارآفرینان فعال ظهور یابند. دانشجویان باید بتوانند فرصتهای مختلف آموزشی را شناسایی و ترکیبات جدیدی به کار ببندند.

به دلیل ناکافی بودن پژوهشهای گذشته به ویژه در خصوص اثر تکنیکهای فوق آن هم در آموزش سطح پائین تر تحصیلاتی، و همچنین نبودن آن در سطح کشور، ضرورت انجام این پژوهش جالب توجه می نماید.

۱-۴. هدف ها :

اهداف پژوهش :

هدف از انجام این پژوهش تأثیر آموزش سه تکنیک خلاقیت (ذهن انگیزی، سؤالات برانگیز و تفکر جانبی) درایده پردازی کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر پیام نور شهر شیراز می باشد. در این پژوهش آموزش سه تکنیک خلاقیت به عنوان متغیرهای مستقل و ایده پردازی کارآفرینی به عنوان متغیر وابسته محسوب می شوند.

اهداف کلی و جزئی:

هدف اصلی از اجرای پژوهش حاضر اطلاع از چگونگی تأثیر شیوه های پرورش خلاقیت بر

کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر پیام نور می باشد. اهداف جزئی پژوهش عبارتند از:

۱. بررسی تأثیر تکنیک ذهن انگیزی بر ایده پردازی کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر پیام نور

۲. بررسی تأثیر تکنیک سؤالات ایده بر انگیز بر ایده پردازی کارآفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر پیام

نور

۳. بررسی تأثیر تکنیک تفکر جانبی بر ایده پردازی کار آفرینی دانشجویان علوم کامپیوتر پیام نور

فصل دوم

پیشینه تحقیق

- مقدمه
- مفهوم و ماهیت خلاقیت
- اشکال خلاقیت
- فرآیند خلاقیت
- ساختار داخلی خلاقیت
- اشکال بروز
- تکنیک های پرورش خلاقیت
- تحول مفهوم و تعریف کارآفرین
- صفات، ویژگی ها و نقش کارآفرین
- شرایط ظهور کارآفرینان
- روانشناسی کارآفرینی
- کارآفرینی خلاق
- تحقیقات انجام شده
- چارچوب نظری

۱-۲- مبانی نظری تحقیق:

۱-۱-۲- مقدمه (پیشینه):

خلاقیت به عنوان جوهره کارآفرینی است. خلاقیت و تولید افکار و اندیشه‌های جدید توسط مدیران و کارکنان سازمانی دارای اهمیت ویژه‌ای است و این مهم در سازمان از جایگاه والایی برخوردار است. امروزه سازمان‌هایی موفق هستند و می‌توانند در دنیای پر رقابت ادامه حیات بدهند که دائماً افکار و اندیشه‌های جدید را در سازمان کاربردی کنند و این امر توسط مدیران و کارکنان خلاق امکان‌پذیر است و نه تنها در سازمان‌ها بلکه در نظام‌های آموزشی نیز تأکید عمده بر پرورش خلاقیت دانش‌آموزان و دانشجویان است.

معیار اساسی موفقیت یک نظام آموزشی در این است که چقدر افراد با فکر و خلاق تربیت می‌کند و به تعبیری معلم خوب را کسی می‌داند که تفکر و چگونگی استفاده از اطلاعات را به دانش‌آموزان یاد دهد و آنها را خلاق بار آورد. بنابراین، خلاقیت برای بقای هر جامعه و هر سازمانی لازم است و برای ایجاد و تداوم آن در افراد سازمانی بایستی عادت به تفکر را در مدیران و کارکنان ایجاد کرد چرا که خلاقیت با تفکر به وجود می‌آید و ارزش تفکر به قدری زیاد است که در تعالیم اسلامی ارزش یک ساعت تفکر گاهی با ۶۰ ساعت عبادت بدنی بدون تفکر ارتقاء یافته است. وقتی تفکر برای انسان عادت شود به دنبال آن خلاقیت و تولید افکار و اندیشه‌های جدید به صورت یک امر روزمره و همیشگی درآمده و نهادینه می‌گردد.

از طرف دیگر هر سال حدود یک میلیون جوان ایرانی به جمع جوانان جویای کار می‌پیوندند در حالی که به زحمت برای نیمی از آنها کار پیدا می‌شود. تجربیات گذشته نشان می‌دهد، تنها با سرمایه‌گذاری اقتصادی و حمایت‌های مالی دولت نمی‌توان بر بحران بیکاری فائق آمد، بلکه برای غلبه بر این بحران، برنامه‌ریزی، ایجاد مقررات و فراهم آوردن بسترهای لازم و مناسب در حوزه کسب و کار نیز لازم است.

با نگاهی گذرا به موقعیت کنونی کشور به نظر می‌رسد ضعف اقتصادی و پایین بودن فرصت‌های شغلی برای جوانان، ریشه اصلی بیشتر مشکلات اقتصادی و اجتماعی است و برای فائق آمدن بر این مشکلات توجه به کارآفرینی ضرورت دارد، تا بتوان از آن به عنوان یک ابزار اقتصادی در تأمین اشتغال استفاده کرد.

تأمل در وضعیت اقتصادی کشورهای پیشرفته و توسعه یافته که به مسئله کارآفرینی توجه کرده‌اند نشان می‌دهد که این کشورها با توجه به مقوله کارآفرینی توانسته‌اند به پیشرفت‌های چشمگیری در رفع بحران‌های

اقتصادی، ایجاد اشتغال و برطرف کردن بیکاری در جامعه خود دست یابند یا حداقل بحران‌های پیش آمده را به سلامت پشت سر گذارند یا بحران‌هایی که وقوع آنها را پیش‌بینی می‌کردند مهار کنند. شواهد نشان می‌دهد متأسفانه طی سال‌های اخیر در کشور ما توجه چندانی به موضوع کارآفرینی نشده، فقط در این چند سال اخیر به دلیل افزایش میزان بیکاری در جامعه و حادث شدن وضعیت آن از برنامه سوم توسعه این مسئله مورد توجه مسئولان قرار گرفته است.

در حالی که کارآفرینی امروز به عنوان یک فرآیند ارزشی و موتور متحرک اقتصاد و عامل اصلی توسعه پایدار محسوب می‌شود و علاوه بر ایجاد اشتغال برای افراد جامعه، بهبود کیفیت زندگی افراد، تبدیل تنگناها به فرصت‌های شغلی، در انباشت ثروت و افزایش حجم فعالیت اقتصادی نقش بسیار مؤثری دارد و اگر جامعه آن را به عنوان یک ارزش بپذیرد و در جهت گسترش آن بکوشد، می‌توان تحولاتی را در عرصه اقتصادی و اجتماعی مخصوصاً در اشتغالزایی شاهد بود. (صمدآقایی، ۱۳۸۵: ۱).

۲-۱-۲- مفهوم و ماهیت خلاقیت:

از خلاقیت تعاریف متعددی به عمل آمده است. در فرهنگ‌های لغت فارسی خلاقیت به معنای آفریدن، به وجود آوردن و آفرینش به کار رفته است (دهخدا: ج ۷، ۱۳۴۵). خلاقیت عبارت است از بکارگیری توانایی ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهوم جدید خلاقیت عبارتست از توانایی تجسم، پیش‌بینی و ایجاد ایده‌ها (قاسمی، ۱۳۸۱: ۷۱).

"هنری پوآنکاره" ریاضیدان بزرگ فرانسوی (۱۹۴۸) می‌گوید: "خلاقیت" یعنی تشخیص، تمیز، بصیرت، دریافت، درک و انتخاب. (فیشانی، ۱۳۷۷: ۲۷).

خلاقیت به معنای توانایی ترکیب ایده‌ها در یک روش منحصر به فرد یا ایجاد پیوستگی ایده‌هاست. نوآوری، فرآیند اخذ ایده اخلاق و تبدیل آن به محصول، خدمات و روشهای جدید عملیات است.

البرشت (۱۹۸۷) خلاقیت و نوآوری و وجه تمایز آنها را به این صورت مطرح کرده است که خلاقیت یک فعالیت ذهنی و عقلانی برای به وجود آوردن ایده جدید و بدیع است؛ حال اینکه نوآوری، تبدیل خلاقیت (ایده نو) به عمل و یا نتیجه (سود) است. او نوآوری را عملیات و مراحل مورد نیاز برای نتیجه‌گیری یک فکر بکر و واقعیت جدید می‌داند. از این زاویه شخص خلاق ممکن است نوآور نباشد؛ یعنی می‌تواند دارای ایده‌های جدید و نو